

Motion till riksdagen

1986/87:L419

Stig Gustafsson m. fl. (s)

Samarbetssamtal vid skilsmäso- och vårdnadstvister

Antalet skilsmässor är för närvarande drygt 20 000 per år. I omkring två tredjedelar av de upplösta äktenskapen finns barn under 18 år. Det betyder 25 000 nya skilsmässobarn varje år. Det totala antalet barn, som får vara med om att föräldrarna separerar, är emellertid okänt, eftersom statistik saknas över antalet upplösta samboförhållanden. Mer än hälften av skilsmässobarnen har efter något år förlorat kontakten med en av föräldrarna.

Modern skilsmässoforskning har visat, att det avgörande för barnens fortsatta utveckling inte är *att* föräldrarna skiljs utan *hur* skilsmässan genomförs. När skilsmässan leder till höjd livskvalitet för föräldrarna och om föräldrarna förmår hantera sina konflikter efter skilsmässan och bibehålla eller utveckla ett gott föräldraskap kan barnet gå vidare i sin utveckling. Man vet också att sättet att genomföra skilsmässan har stor betydelse för den vuxnes fortsatta liv. Förlust av föräldraansvar och uttunning av relationen till barnet är ett hot mot den vuxnes identitet och självkänsla. De vägledande värderingarna, när ett äktenskap upplöses genom skilsmässa, bör därför vara gemensamt föräldraansvar, jämlikhet mellan man och kvinna och bibehållna barn-föräldrelationer.

Utredningen Barnets rätt som hade till uppgift att undersöka vilka möjligheter – utöver lagen om gemensam vårdnad – som skulle kunna användas för att tillgodose barnets intresse i vårdnadsfrågor, föreslog i sitt delbetänkande, Om föräldraansvar m. m. (SOU 1979:63), att alla kommuner i princip skulle vara skyldiga att erbjuda s. k. samarbetssamtal till de föräldrar som i domstol begärt upplösning av den gemensamma vårdnaden och som tvistade om vårdnaden och/eller umgänget om barnet. Kommuner- na skulle dessutom rekommenderas att erbjuda samarbetssamtal till föräldrar vilkas konflikter ännu inte dragits inför rätta. Samtalen skulle vara hjälp åt föräldrar att gemensamt och i samråd själva ta ansvar för beslut beträffande vårdnads- och umgängesfrågan. Samtalen skulle vara frivilliga, omfattas av samma sekretessbestämmelser som gäller för den kommunala familjerådgivningen och ledas av personer med erfarenhet av relationsbehandling av vuxna och med särskilda kunskaper om barn och barns behov.

Propositionen Om vårdnad och umgänge m. m. (prop. 1981/82:168) anslöt sig beträffande målsättning och utformning av samarbetssamtal till utredningens förslag. Däremot innehöll den inget förslag om samarbetssamtal som ett obligatorium för kommunerna.

När föräldrabalken ändrades den 1 juli 1983 hade förslaget krympt till möjlighet för tingsrätten att vilandeförklara ett mål i avvaktan på att samarbetssamtal slutförts.

Efter 1983 har intresset för samarbetsamtal ökat både bland professionellt verksamma av olika kategorier: advokater, domare, socialarbetare, familjerådgivare, och föräldrar i skilsmässosituation eller med senare uppblående vårdnads- eller umgängeskonflikt. Initiativ har tagits till metodutveckling och utbildning av samtalsledare. Erfarenheterna pekar mot utvecklingsmöjligheter under förutsättning att samtalen leds av professionellt erfaren och välutbildad personal – slutsatser som stöds av internationella erfarenheter.

Resurserna har emellertid inte ökat. Familjerådgivningen ansågs av utredningen om barnets rätt ha de personella resurserna för samarbetsamtal och utredningen BFU81 rekommenderade i sitt delbetänkande Familjerådgivning, verksamhet och organisation (Ds S 1983:8) familjerådgivare som handledare åt samtalsledare inom andra verksamheter. Utbyggnaden av familjerådgivningen har emellertid avstannat. Flera landsting har t. o. m. allvarligt övervägt nedläggning av redan etablerade byråer. Samarbetsamtal riskerar att bli en pappersreform.

Den av riksdagen begärda utredningen om bidragsförskott och underhållsbidrag bör i sina direktiv få till uppgift att närmare utreda frågor som rör utbyggnaden av familjerådgivningen m. m. i enlighet med vad som anförts ovan.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att utredningen om bidragsförskott och underhållsbidrag bör utreda huruvida frivilligt ingångna överenskommelser skapar bättre förutsättningar hos föräldrar att fullfölja det ekonomiska föräldransvaret än beslut fattade av myndighet,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att landsting och kommuner bör ges ökade möjligheter att erbjuda samarbetsamtal inom ramen för den landstings- eller primärkommunala familjerådgivningen,¹]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att stöd bör ges till skilsmässoforskning och utveckling av metoder till hjälp åt skilsmässofamiljer i enlighet med vad som anförts i motionen.¹]

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att utredningen om bidragsförskott och underhållsbidrag bör utreda vilka besparingar som skulle kunna göras om ett större antal vårdnads- och umgängeskonflikter löstes genom samarbetsamtal i stället för ett juridiskt processande.

Stockholm den 27 januari 1987

Stig Gustafsson (s)

Ulla-Britt Åbark (s)

Ingrid Andersson (s)

Hans Göran Franck (s)

Margareta Palmqvist (s)

¹ 1986/87:So277.

